

DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.2.8.2023.74-94>
УДК 929:7.072.2:001.891:316.72(477:437.6)(045)

Леся Михайлівна МИКУЛАНИНЕЦЬ,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
Мукачівський державний університет,
Мукачево, Україна,
e-mail: l.mikulaninets@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-6346-6532

**БІОГРАФІЯ МИТЦЯ ЯК ЗАСІБ СТУДІЮВАННЯ
УКРАЇНСЬКО-СЛОВАЦЬКОЇ
МІЖКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
(НА ПРИКЛАДІ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ Ю. КОСТЮКА)**

Анотація. Стаття висвітлює роль життєпису майстра у експлікації міжкультурної співдії між Україною та Словаччиною II пол. XX ст. Біографія митця – жанр гуманітаристики, який реконструює життя знакової персони крізь призму цивілізаційних явищ. Герой літописної оповіді постає активним учасником вагомих процесів своєї країни, нації, людства. Його існування відображає співдію колективного й індивідуального, унікального й типового. Дослідницький потенціал виявляє життєпис метрів, які власною практикою сприяли налагодженню міжкультурної взаємодії між різними державами. Їх побутування – свідчення успішної самореалізації, розкриття онтологічного призначення, яке спрягло побудові контактів між двома (й більше) політичними утвореннями, утвердженню самостійності, унікальності їх матеріальних, духовних здобутків. Теоретичні положення розвідки проілюстровані літописом Ю. Костюка – знакового метра, чия практика сприяла

розвитку музичного мистецтва зазначених держав. Біографія Ю. Костюка демонструє особливості його приватного буття, своєрідність музичних, громадських процесів Закарпаття та Словаччини ХХ ст. Творчість майстра відобразила майже усі сфери музичної діяльності: педагогіка, музикознавство, виконавство, композиція. Побутування митця – духовний пошук, результатом якого стало українсько-словацька міжкультурна взаємодія, еволюція мистецтва зазначених країн.

Ключові слова: біографія митця, міжкультурна взаємодія, українсько-словацькі відносини, музична культура, Ю. Костюк.

Вступ. Нинішній етап розвитку європейської гуманітаристики позначений значним розквітом біографістики. Персонологічні розвідки викликають науковий інтерес філософів (І. Голубович, Л. Литвинюк, В. Менжулін та ін.), культурологів (О. Онуфрієнко, В. Снегірьова, С. Тишко та ін.), соціологів (В. Бондар, І. Розман, К. Скляренко та ін.), психологів (Л. Копець, В. Подшивалкіна, Р. Яремко та ін.), істориків (О. Вовк, О. Муратова, В. Попик та ін.), педагогів (А. Белан, Л. Березівська, А. Самко та ін.), мистецтвознавців (В. Бондарчук, О. Бугаєва, Л. Микуланинець та ін.) й т.п. Наслідок – життєписні роботи модернізуються, їх методологічний корпус збагачуються досягненнями суміжних дисциплін, розширюючи змістові, семантичні грані. Сучасний літопис набув певної універсальності, він здатний пояснити різноманітні явища громадського, особистого побутування (тут і далі по тексту дефініції «літопис», «хроніки», «життєпис» вживатимуться як синоніми терміну «біографія»).

Жанр уже не тільки виявляє лінеарність людського буття – від народження до смерті, але й інтерпретує постать суб'єктом історії, який впливає на хід, якість, специфіку цивілізаційної еволюції, скеровуючи вектор поступу homo sapiens.

Початок ХХІ ст. відмічений примноженням мистецьких, соціальних, економічних, технологічних та ін. контактів; активною синергією між етносами, національностями; проникненням глобалізації у майже всі сфери діяльності персони. Зазначені процеси активізують мислителів вивчати взаємодію культур, їх діалектичне перебування в єдиному світовому просторі, ратувати за духовне взаємодоповнення, синтез, утвердження самобутності, ідентичності, унікальності.

Постановка проблеми. В історії держав існують етноси, які, проживаючи на певній території, не будучи титульною нацією, відіграють визначальну роль при формуванні своєрідності, неповторності локусу. Для західної частини України – Закарпаття, цю місію виконали словаки, що наповнили регіон рисами власної культури, увиразнили його поліетнічну специфіку, сприяли духовному поступу.

Українсько-словацькі стосунки завжди характеризувалися миром, добросусідством, розумінням, повагою, ментальною спорідненістю. Об'єднує два народи й те, що з 1919 по 1939 рр. Закарпаття входило до складу Чехословаччини. Виділений період означається ренесансом краю. У II пол. ХХ ст. зв'язок країн продовжувався, оскільки вони належали, т.зв. соціалістичному табору, тому творчі, громадські, економічні та ін. контакти збереглися. Після падіння Радянського Союзу (90-ті рр. ХХ ст.) держави отримали незалежність, розпочався шлях утвердження свободи, демократичних засад. Зазначені процеси

відобразилися на дипломатичних стосунках, які нині ознаменовані продуктивною кооперацією, задекларованою низкою нормативних документів: Угода про співпрацю між Закарпатською областю, Україна і Пряшівським самоврядним краєм, Словацька Республіка; Меморандум про співпрацю між Закарпатською областю України та Кошицьким самоврядним краєм Словацької Республіки; Рамкова угода про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво між Закарпатською областю України і Кошицьким самоврядним краєм Словацької Республіки; Меморандум про розвиток тристоронніх відносин і співробітництва між Закарпатською обласною адміністрацією (України), Пардубіцьким краєм (Чеська Республіка) та Пряшівським самоврядним краєм (Словацька Республіка). Вищезазначене констатує довготривалість, змістовність співдружності означених політичних утворень, намічує перспективи подальших партнерських зв'язків, отже, потребує рефлексії, студіювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Різноманітні аспекти продуктивної цивілізаційної співдії ставали предметом дослідження багатьох українських (М. Багмет, Л. Ляпіна, Г. Меднікова, Т. Сулятинська, І. Шуляков та ін.), зарубіжних (Р. Барт, М. Бубер, В. Гумбольдт, А. Клембер, Р. Портер, Ю. Хабермас та ін.) учених. Аналіз, переосмислення праць дозволяє констатувати: міжкультурна взаємодія ґрунтується на зустрічі з цінностями, надбаннями інших людей; взаємозбагаченні громадського буття, рівноправному симбіозі соціальних груп, толерантному ставленні до них.

Особистість – центр міжкультурної взаємодії. Вона постає її суб'єктом (налагоджує, організовує, спрямовує, бере участь, скеровує вектор розвитку) і об'єктом (на неї

здійснюється вплив, одночасно без участі персони неможливі жодні феномени). Тому осягнення розмаїтих проявів таких зносин приводить до необхідності осмислення біографії знакових майстрів, які послужилися прогресу, зближенню країн. У цьому аспекті визначальна постать Юрія Юрійовича Костюка (Костя) – метра, чия успішна креативна практика сприяла обопільній інтеграції музикознавчих досягнень Словаччини, України II пол. XX ст. Аналізуючи буття, інтерпретуючи надбання майстра, реципієнт не тільки пізнає індивідуальну історію, але й зчитує інформацію про добу, особливості побутування в тоталітарну епоху, отримує досвід моральної стійкості, чесності, спроможності служити мистецтву, людям, народам.

Мета статті – виявити специфіку біографічного жанру, розкрити його цивілізаційну місію. На основі експлікації життєтворчості Юрія Костюка довести, що літопис митця є вагомим засобом дослідження міжкультурної взаємодії, загалом, українсько-словацьких відносин, зокрема.

У процесі реалізації завдань праці були використані наступні підходи: історичний – ретрансльовуючи соціокультурні події Словаччини, України XX ст.; біографічний – вивчаючи хроніки Ю. Костюка; культурологічний – осягаючи своєрідність мистецтва вказаних країн; аналітичний – осмислюючи наукові джерела з представленої проблематики; герменевтичний – інтерпретуючи факти суспільного, суб’єктивного буття; системний – цілісно опановуючи предмет студії, залучаючи досягнення гуманітаристики; теоретичного узагальнення – підводячи підсумки розвідки та ін.

Виклад основного матеріалу. Сьогодення характеризується посиленою увагою до висвітлення

онтології знакових постатей. Біографістика утвердилася самостійним напрямом, володіючим особливим типом знання, власними критеріями достовірності. Її методологічна база увібрала передові завоювання антропології, що уможливило реконструювати життєтворчість персони, тлумачити роль у функціонуванні духовних феноменів. Усвідомлення побутування суб'єкта хронік сприяє: становленню теорії особистості; ревізії подій, завоювань попередніх історичних періодів; адекватному сприйманню дійсності, в якій реалізовується індивід; обґрунтуванню позиції – талан окремої людини змінює ціннісні орієнтації всього суспільства, допомагає зближенню етносів, народів, держав, інтенсифікує поступ *homo sapiens*.

Майстер – активний герой своєї доби, навіть у країнах з тоталітарним укладом, де панує сувора цензура. Завдяки оперуванню специфічними мистецькими формами, виразовими засобами, трансльованими художніми образами, ілюструє значущі концепти. Вони виходять за межі однієї території, певної доби, мають універсальні смисли. Літопис метра – гуманітарний жанр, розкриваючи онтологію суб'єкта «малює» портрет епохи, виявляє її засадничі, світоглядні основи, реконструює змістові домінанти попередніх віків, закладає підвалини розуміння сьогодення.

Вектор спрямованості наукового пошуку біографії – від особисто-творчого досвіду до імплементації соціокультурної пам'яті *homo sapiens*. Останню тлумачимо сукупністю знань, суспільно значущих відомостей, надбань, механізмів їх поширення, котрі відображають цивілізаційну практику, проявлену розмаїтими опусами. Зазначене обґрунтовує ще одну позицію – мистецькі напрацювання постають складовою хронік маестро.

Художній зразок (або науковий доробок) з'являється у конкретний період буття метра. Він – висновок багаторічних духовних/дослідницьких розвідок, або ж емоційний відгук на події, що наразі переживає автор. Незалежно від мотивів, обставин появи, дітище віддзеркалює накопичений багаж, головні ідеї деміурга. Вивчаючи креативний процес, можна відновити умови становлення особи, трансформації світогляду, утвердження власної філософії, способи її трансляції у художніх (текстових) формах. Усе це сприяє усвідомленню діяча активним героєм своєї країни, а враховуючи вагомість практики для широкого загалу публіки, ще і громадянином світу.

Онтологія митця інтегрована до складної системи суспільного устрою. Тому продуковані концепції опосередковано експлікують історичну, політичну та ін. ситуації доби. Студіюючи біографію креативної персони, реципієнт декодує багатогранні факти про вік, взаємозв'язок соціального й індивідуального, особистого й цивілізаційного. Одночасно життєтворчість реалізовується у постійно змінюваному епохальному середовищі, тому потребує не тільки опису, але і пояснення. Для цього науковцю слід проаналізувати документальні джерела, зробити ревізію усталених позицій, інтерпретувати персонажа жанру згідно інноваційним запитам гуманітаристики.

Осмислення літопису знакових персон сприяє консолідації людства в боротьбі з розрізненістю суспільства, наслідком котрої є екзистенційна самотність людини. Пізнання буття майстра, виявлення типового, унікального у його обліку, розуміння культурологічної ролі створюють підґрунтя об'єднання суспільства. Виконання зазначеної місії можливе при умові застосування

міждисциплінарного підходу, залученні комплексу методів, здатності виокремити внутрішні, зовнішні контексти біографії. Перший – розглядає мікрогрупи, яким належить особа, погляди, ідеї, близькі їй креативним інтенціям. Другий – демонструє макроструктури, що забезпечують побутування суб'єкта оповіді (біологічні, соціальні, історичні, психологічні, економічні та ін.).

Вагомий потенціал хронік для дослідження міжкультурної взаємодії. Остання спроможна трактувати прагнення взаємно проникати несхожих по рівню, якості, самобутніх, оригінальних за формою, змістом цивілізацій. Показники даного феномену – потреба засвоювати досвід у матеріальній, духовній галузях іншого народу (усвідомлюючи свою унікальність, зберігаючи константні ментальні риси), бажання ділитися надбаннями, розуміння етнокультурних відмінностей тощо. Результат – трансформація, збагачення цінностей; творчої, господарської практики; мови опусів тощо. Охарактеризоване явище орієнтоване на майбутнє (вибудовує перспективу еволюції), тому іноді необхідно декілька десятиліть, щоб побачити його здобутки.

Ознака продуктивної співпраці декількох країн – паритетний розвиток усіх сфер життєдіяльності задіяних сторін, утвердження гуманістичних постулатів, розкриття метафізичного розмаїття, економічне партнерство, геополітична безпека, декларування свободи, рівноправ'я та ін.

Прикладом міжкультурної взаємодії є музика. Завдяки емоційності, універсальності художньої мови вона здатна об'єднувати людей різного віку, політичних, релігійних та ін. поглядів, формувати позитивний образ суспільства, продуктивно впливати на міжнародні відносини. У сучасному світі співпраця реалізовується

шляхом розширення творчих контактів, ознайомленням з принципами мистецтвознавчих та виконавських шкіл, оскільки вони концентрують норми національної ідентичності. Розширення технічних меж нинішньої доби (цифровізація архівних фондів, матеріалів бібліотек; можливість комунікувати залучаючи інтернет-платформи, відкритість кордонів та ін.) значно посилює цей хід, показує його змістовність.

Виняткове значення для України має взаємодія зі Словацькою Республікою, історія якої налічує багато віків, а з часів незалежності обох держав ще більше інтенсифікувалася. Глобалізаційні зміни ХХІ ст. зумовлюють нові виклики, найзагрозливіші – уніфікація культури, становлення, т. зв. єдиної європейської своєрідності. Тому вивчення досвіду співробітництва попередніх періодів, що ґрунтувалася на повазі, розумінні, підтримці, й сприяла збереженню, еволюції політичних утворень, дає цінний досвід, актуальний в умовах сьогодення, здатний запропонувати механізми долаття викликів доби трансмодерну.

За переконанням І. Шулякова: «Багатовекторним процесом взаємовпливу культур є культурна дифузія – взаємні проникність або запозичення культурних ознак та комплексів з одного суспільства в інше. У процесі культурного запозичення між різними культурами, який відбувається вибірково, може здійснюватись обмін не тільки матеріальною культурою, але й науковими та технологічними ідеями, соціальними інститутами й організаціями, звичаями та традиціями, релігійними догмами й практиками, цінностями та нормами життя. Умовою культурної дифузії є готовність приймаючої сторони до сприйняття нових елементів. У межах міжкультурної комунікації процеси культурної дифузії

зумовлені насамперед взаємним історичним розвитком культур, що контактують між собою» [8]. Зазначена думка має особливу нагальність для українсько-словацьких зв'язків, оскільки вони демонструють мирне, продуктивне співіснування.

Майстер виконує провідну місію в звершені духовної взаємодії. Його набутки презентують результати осмислення громадських явищ, вводить до художнього-творчого тезаурусу провідні досягнення розмаїтих національностей, долає територіальні, мовні, світоглядні бар'єри, сприяє зближенню країн.

Міжкультурна співпраця потребує ситуативно-адаптативної активності персони, її здатності вписатися в інокультурні умови, засвоїти поведінкові норми «чужого» соціуму. Умова здійснення успішної практики – цивілізаційний досвід, інтенсивність взаємодії з представниками інших держав, різноманітність середовища, знання мови, а також особистісні характеристики (толерантність, емпатія, доброзичливість, дружелюбність, терплячість, чітке розуміння власної етнічної приналежності).

Яскравим представником, який реалізував вказані якості, послужився справі взаємообміну здобутків української й словацької культур, став Юрій Юрійович Костюк / Костьо (1912-1998 рр.) Митець – значуща, певною мірою трагічна постать ХХ ст. Крізь його життя пройшли дві світові війни, він звідав політичного утиску від Угорщини, Радянського Союзу. Будучи патріотом, змушений був виїхати в Чехословаччину (з 1993 р. – Словаччина). Проте, всупереч складним буттєвим подіям, метру вдалося професійно самореалізуватися, залишити вагомі наукові, креативні доробки. Своєю багатогранною педагогічною, фольклористичною, композиторською,

виконавською, громадською діяльністю маестро сприяв розвитку музичного мистецтва обох країн.

Біографія майстра ілюструє історію суспільних, духовних пережиттів Словаччини та України ХХ ст. Тому музикознавство означених політичних утворень представлено серйозними публікаціями, які висвітлюються віхи існування, творчості pana Юрія [1; 2; 4; 6; 7]. Тому не будемо детально характеризувати побутування Ю. Костюка, а спираючись на вже відомі факти, результати наукових студій, виявимо ключові концепти, що допомагають розкрити завдання репрезентованої розвідки.

Народився митець 1912 р. у селі Сирна (Дротинці) Виноградівського району, Закарпатської області (тогочасна Угорська імперія). Поліетнічність краю, шанобливе відношення до надбань його мешканців генерували унікальний облік локусу, де етнокультурність – визначальні риси. Вони сформували світогляд юнака, викристалізували погляди, утвердили патріотичну позицію.

Закінчивши початкову, горожанську школи Ю. Костюк вступив у Мукачівську учительську семінарію (1927 р.) Тут еволюції зазнали музичний талант, знання іноземних мов (метр добре володів латинню, українською, словацькою, угорською, чеською, французькою, німецькою). Дар поліглота став підґрунтям успішної міжкультурної практики, наукової діяльності. Становлення майстра в поліетнічному середовищі визначило мистецьку спрямованість – відкритість світу, інноваціям; осягнення фахових, фольклорних музичних традицій, ментальних особливостей регіону і його обивателів; бажання ділитися власними здобутками з охочими; праця задля суспільного духовного поступу.

Період активного зростання припав на 20 – 30-і рр. ХХ ст. Тоді Закарпаття перебувало у складі

Чехословаччини, край пізнав економічного, культурного розвитку. Мистецькі процеси були позначені національним відродженням, інтенсифікацією концертного, театрального життя, поступом освіти, промисловості, інтегруванням провідних західноєвропейських професійних засад до надбань регіону й т.п. [6]. Сприймаючи високі досягнення артистів, аналізуючи їх, Юрій Юрійович відчув необхідність вдосконалення. Він вступає до Празької консерваторії (відразу на третій курс) за трьома спеціальностями: скрипка, диригування, педагогіка, паралельно студіює музикологію в Карловому університеті.

У Празі широкомасштабну культурну діяльність розгорнули не тільки місцеві майстри, але й представники української та російської еміграції. Проводились численні імпрези, художні виставки, літературні вечори, здійснювались цікаві театральні постановки тощо. Концертували всесвітньо відомі музиканти: інструменталісти, співаки, диригенти, які знайомили слухачів із класичним мистецтвом, експериментальними модерністськими зразками [3]. Отже усвідомлення вагомості міжкультурної взаємодії закладалися ще й під час студіювання в чеських вишах.

1938 році, після отримання вищої освіти, маестро повертається на Закарпаття, де займається педагогікою. Він працює в Севлюшській, згодом Ужгородській учительській семінаріях. Один із його найкращих учнів, народний артист України М. Кречко згадував: серед пріоритетних завдань викладання Ю. Костюка було плекання любові до українського фольклору, розуміння учнями їх національної приналежності. За тогочасних історичних умов така позиція була небезпечною.

З 1939 р. край знаходився під окупацією Угорщини, котра вела агресивну політику мадяризації. Ці процеси для

регіону мали як негативні, так і позитивні наслідки. Перша тенденція виразилася заборонаю усіляких проявів української культури, репресіях, економічним занепадом, масовому призиві юнаків у нацистську армію. Друга – реакція на утиски режиму. Свідомі мешканці, серед них був і Юрій Костюк, зберігали, оновлювали освітні, мистецькі традиції. Майстер (разом із Д. Задором – фундатором музичного професіоналізму локусу; П. Милославським – основоположником Закарпатського народного хору) здійснював етнографічні польові дослідження, розшифровував автентичні співанки. Результати розвідок отримали висвітлення в наукових працях (навіть друкувалися місцевими газетами), збірці «Народні пісні підкарпатських русинів (1944 р.).

Активна громадянська позиція діяча викликала занепокоєння уряду, саме тому його мобілізували до війська Угорщини. Звичайно, Юрій Юрійович не міг підтримувати фашистів, їх ідеологію, боротися з братами-українцями. При першій змозі він перейшов на сторону Радянського Союзу (хоча і там пізнав терор сталінських таборів, від смерті був врятований родиною Костюків, які дали документи свого полеглого сина; на Закарпатті митець відомий під своїм справжнім прізвищем – Костьо. Однак після другої світової війни, задля власної безпеки він ідентифікував себе як Костюк. В Словаччині його практика пройшла під цим найменням). Війну митець пройшов у складі першого Чехословацького армійського корпусу (диригував полковим оркестром).

Після підписання мирної угоди починається еміграційний період побутування Ю. Костюка. З 1945 – 1948 рр., празькі роки, майстер вчителював, керував хоровим колективом, паралельно навчався в Карловому університеті (філософський факультет). Даний час –

осмислення власного покликання, пошук способів подальшого вдосконалення, роздуми про можливості служіння мистецтву, людям.

1948 р. маестро приймає запрошення викладати у Пряшові. Фахове життя ознаменоване розмаїтими сферами музичної творчості, призначених утверджувати міжкультурну взаємодію між Словаччиною та Україною. Пан Юрій організував професійний український ансамбль пісні й танцю, який функціонував II пол. XX ст., низку успішних хорів. Основа їх репертуару – авторські обробки народних співанок, написаних за зразком опусів М. Леонтовича, М. Лисенка, Б. Лятошинського, Ф. Колесси, К. Стеценка.

З 1958 р. майстер викладав музику і спів на педагогічному факультеті Пряшівського філіалу Кошицького університету ім. П.Й. Шафарика, завідував кафедрою. Ним було укладено навчальні програми, розроблено методичні рекомендації для українських шкіл Словаччини. Дидактичні погляди Юрія Юрійовича віддзеркалені у роботі «Досягнення радянської музичної методики в практиці музичного виховання українських шкіл східної Словаччини». Студія містить цінний фактологічний матеріал, що дає уявлення про своєрідність тогочасної освіти. Підсумок вчителювання – виплекання плеяди талановитих наставників, хороших диригентів, інструменталістів, котрі послужилися розвитку культури своєї країни, зокрема, й європейської, загалом.

Грунтовною складовою українсько-словацької взаємодії є наукова спадщина Ю. Костюка. Він автор понад 40 досліджень, серед яких фундаментальні – «Хорова культура Закарпаття і Пряшівщини», «Закарпатський музичний ренесанс». Вони висвітлюють мистецьке життя

краю міжвоєнного періоду. Ретельно висвітлюється роль чеських майстрів у поступі регіону.

Не менш цінна фольклористична практика діяча. За його клопотанням у Словаччині здійснились перші етнологічні експедиції, їх наслідок – видання збірника «Українські народні пісні Пряшівського краю» (1958 р.). Авторитетна науковиця О. Фабрика-Процька свідчить: результат польових експедицій – серія народознавчих, музикознавчих матеріалів, опублікованих різноманітними виданнями. Накопичені відомості стали підґрунтям подальшого вивчення означеної проблематики [7].

Юрій Юрійович співпрацював із Миколою Мушиною – словацьким фольклористом, доктором філологічних наук. Ю. Костюк розшифрував велику кількість пісень, зібраних мовознавцем від словацьких, українських переселенців із Румунії, Чехії, Моравії. Ці розвідки, поки, не осмислені сучасними дослідниками, проте вони безсумнівно мають важливе наукове значення.

Значущою у аспекті міжкультурної взаємодії постала організаційно-творча робота, що велася на музичних фестивалях русинів-українців Словаччини (м. Свидник). Майстер був членом журі, керував зведеними хорами. Під час проведення заходів в учасників, публіки формувалося ціннісне відношення до своєї й «чужої» культур, їх опанування; бажання досягнути специфіку цивілізаційного діалогу; повага, зацікавленість здобутками інших етносів, партнерство з ними, вміння вибудовувати толерантні стосунки, потреба розвивати власні традиції, усвідомлюючи їх інтегрованість у світовий мистецький простір тощо.

Отже, багаторічна, різновекторна музично-просвітницька діяльність Ю. Костюка продуктивна для еволюції духовності Словаччини, України. Надбання пана

Юрія слугували збереженню, популяризації духовних багатств українців, проживаючих у республіці, вихованню фахівців, які гідно продовжили справу налагодження міжкультурної взаємодії. Практика маестро, поки що, не цілком проаналізована, потребує подальшого дослідження.

Висновки. Біографія майстра – вагомий жанр мистецтвознавства, який реконструює онтологію знакової персони крізь призму багатограних процесів епохи. Методологія літописів ґрунтується на антропологічних засадах, провідних досягненнях гуманітаристики, авторських підходах, що сприяє отриманню інноваційного знання. Герой індивідуальної оповіді постає активним учасником вагомих процесів своєї країни, нації, людства; відображає співдію колективного й індивідуального, унікального й типового. Конструюючи літопис метра вчений здійснює ретроспективу буття у тісній синергії із суспільними подіями доби, оскільки її ідеали, домінуючі світоглядні орієнтири визначають креативну стратегію суб'єкта.

Дослідницький потенціал містять хроніки маестро, який власною творчістю налагоджує міжкультурну взаємодію. Його побутування засвідчує успішну самореалізацію, виконання екзистенційного призначення. Наслідок – налагодження контактів між двома (й більше) політичними утвореннями; утвердження незалежності, унікальності їх матеріальних, духовних здобутків, пізнання спільних, відмінних рис; надання імпульсу подальшого поступу цивілізації; протистояння негативним наслідкам глобалізації.

Біографія Ю. Костюка демонструє специфіку життєтворчості, своєрідність музичних, громадських явищ Закарпаття, Словаччини ХХ століття. Практика пана Юрія охопила: педагогіку, музикознавство, виконавство,

композицію. Вона базувалася на професійних європейських традиціях (засвоєних, переважно, під час навчання в Празькій консерваторії та університеті), етнокультурних фольклорних особливостях (сприйнятих у рідному краї), особних переконань. Існування митця – духовний пошук, результат – поглиблення українсько-словацької міжкультурної взаємодії, еволюція музичного мистецтва зазначених держав.

Представлена стаття відкриває перспективи вивчення літописного жанру й цивілізаційної співдії. Актуальним є опанування креативної спадщини словацьких діячів, здійсненої на теренах України, а також студіювання цивілізаційного діалогу держав ХХІ ст. Затребувані дослідження особистого архіву Ю. Костюка, який зберігається у фондах Словацького національного музею (м. Свидник).

Список використаної літератури:

1. Любимов О. Юрій Юрійович Костюк. Пряшів, 1982. 117 с.
2. Мадяр-Новак В. Юрій Костюк – подвижник української музики на Закарпатті та східній Словаччині. Українська музика. 2012, №1 (3). Сс. 47-58.
3. Микуланинець Л. Етнокультурні виміри становлення та розвитку професійного музичного мистецтва Закарпаття другої половини ХХ століття. Ужгород: Карпати, 2012. 212 с.
4. Мушинка М. Із Закарпатської України чере Дуклю і Прагу – до Пряшева: до століття з дня народження Юрія Юрійовича Костюка (1912–1998). URL: <http://zakarpatty.net.ua/Special/92572-Iz-Zakarpatskoi-Ukrainy-cherez->

5. Пилипець І. Юрій Юрійович Костюк (Костьо) (1912-1998): основні віхи життя і творчості. Культура і мистецтво у сучасному світі. 2017. №18. Сс. 148-167.
6. Росул Т. Музичне життя Закарпаття 20 – 30-х років ХХ ст. Ужгород: ПоліПрінт, 2012. 208 с.
7. Фабрика-Процька О. Музичний фольклор як ідентифікація українців Пряшівщини (Словаччина). Актуальні питання гуманітарних наук. 2018. №20. Т.3. Сс. 46- 52.
8. Шуляков І. Міжкультурна взаємодія та її види. Культура України. 2017. № 58. Сс. 85-93.

Lesia M. MYKULANYNETS,
PhD in Arts, Associate Professor,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine,
e-mail: l.mikulaninets@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-6346-6532

**THE MASTER'S BIOGRAPHY AS A MEANS OF
STUDYING UKRAINIAN AND SLOVAKIAN MUTUAL
CULTURAL INTERACTION (THE CASE STUDY OF
IU. KOSTIUK VITAL ACTIVITY)**

Abstract. The article reveals the role of the master's biography in explicating mutual cultural co-action between Ukraine and Slovakia of the late 20th century. The master's biography is a genre of humanitarian studies that reconstructs the life of a prominent individual through the prism of civilizational phenomena. The character of a chronicle narration stands out as an active participant of significant processes of their country, nation and the humanity. Their being reflects a co-

action of the cooperative and the individual, the unique and the typical. The research potential reveals the chronicles of the masters who contributed to facilitating mutual cultural interaction between various countries via their personal practice. Their daily life is witnessing their successful self-fulfillment, disclosing the ontological function which promoted building contacts between two (or more) political structures, establishing autonomy, uniqueness of their material and spiritual heritage. Theoretical statements of the study were illustrated by Iu. Kostiuk's chronicle, the former being a prominent master whose practice contributed to the development of music art in the aforementioned countries. Iu. Kostiuk's biography demonstrates the characteristics of his personal being, the specifics of musical and public processes of Zakarpattia and Slovakia of the 20th century. The master's artworks reflected nearly all the spheres of music activity, i.e. pedagogy, music studies, performing activity and composition. The master's daily life is spiritual search the result of which has been Ukrainian and Slovakian mutual cultural interaction and the art evolution of the abovementioned countries. The presented article opens up perspectives for the study of the chronicle genre and civilizational interaction. Mastering the creative heritage of Slovak artists, carried out on the territory of Ukraine, as well as studying the civilizational dialogue of the states of the 21st century, is relevant. Requested research of the personal archive of Yu. Kostyuk, which is kept in the funds of the Slovak National Museum (Svydnyk)

Key words: the master's biography; mutual cultural interaction; Ukrainian and Slovakian relations; music culture; Iu. Kostiuk.

References:

1. Ljubymov, O. (1982). Jurij Jurijovych Kostjuk. Prjashiv [in Ukrainian].
2. Madjar-Novak, V. (2012). Jurij Kostjuk – podvyzhnyk ukrajinsjkoji muzyky na Zakarpatti ta skhidnij Slovachchyni [Yuriy Kostyuk is a supporter of Ukrainian music in Transcarpathia and eastern Slovakia]. Ukrajinsjka muzyka. 1 (3), 47-58 [in Ukrainian].
3. Mykulanyets, L. (2012). Etnokul'turni vymiry stanovlennja ta rozvytku profesiynoho muzyčnoho mystectva Zakarpattja druhoji polovyny 20 stolittja [Ethnic and cultural aspects of the establishment and evolvement of Zakarpattia's professional Music Art in the second half of the 20th century]. Uzhhorod: Karpaty [in Ukrainian].
4. Mushynka, M. (2012). Iz Zakarpatsjkoji Ukrainy chere Duklju i Praghu – do Prjasheva: do stolittja z dnja narodzhennja Jurija Jurijovycha Kostjuka (1912-1998) [From Zakarpattia Ukraine to Duklju and Prague – to Pryashev: to the century since the birth of Yury Yuriyovych Kostyuk (1912-1998)]. Available at: <http://zakarpattya.net.ua/Special/92572-Iz-Zakarpatskoi-Ukrainy-cherez->
5. Pylypecj, I. (2017) Jurij Jurijovych Kostjuk (Kostjo) (1912 – 1998): osnovni vikhy zhyttja i tvorchosti [Yuriy Yuriyovych Kostyuk (Kosto) (1912 – 1998): the main milestones of life and creativity]. Kultura i mystetstvo u suchasnomu sviti, 18, 148-167 [in Ukrainian].
6. Rosul, T. (2012). Muzychne zhyttja Zakarpattja 20 – 30-kh rokiv 20st [Musical life of Transcarpathia in the 20^s and 30^s of the 20th century]. Uzhghorod: PoliPrint [in Ukrainian].
7. Fabryka-Procjka, O. (2018). Muzychnyj foljklor jak identyfikacija ukrajinciv Prjashivshhyny (Slovachchyna) [Musical folklore as an identification of Ukrainians of Pryašiv

region (Slovakia)]. Aktualjni pytannja ghumanitarnykh nauk, 20, vol. 3, 46-52 [in Ukrainian].

8. Shuljakov, I. (2017). Mizhkuljturna vzajemodija ta yiyi vydy [Intercultural interaction and its types]. Kultura Ukrayiny. 58, 85-93 [in Ukrainian].